

Łukasz Bład*

TELEWIZYJNE PROGRAMY KABARETOWE I SATYRYCZNE W POLSCE W LATACH 1989 – 1998

Streszczenie

Artykuł dotyczy przemian zachodzących w telewizji w segmencie rozrywkowej oferty programowej. Po 1989 roku rynek telewizyjny w Polsce uległ demonopolizacji i dynamicznemu rozwojowi. Telewizja publiczna, jak i stacje komercyjne, rywalizowały w zaspokajaniu rosnących potrzeb widzów na nowe programy, w tym rozrywkowe. W zakresie i okresie, których dotyczy artykuł, wiodącą rolę odgrywała TVP, ale wyraźnie swoją aktywność zaznaczył też Polsat. Obok twórców, którzy swoją artystyczną drogę rozpoczęli w minionym okresie, coraz większą rolę zaczęli odgrywać artyści wywodzący się ze studenckiego ruchu kabaretowego, skupionego wokół krakowskiej „PAKI”. Zapropowali oni nowe formy i pola tematyczne.

Słowa kluczowe: kabaret, satyra polityczna, telewizja w Polsce, historia polskiej satyry politycznej

---

Przed przełomem 1989 r. polskie kabarety i satyrycy funkcjonowali w specyficznych warunkach instytucjonalnej cenzury oraz medialnego monopolu. Telewizja była niezwykle ważnym kanałem popularyzowania ich twórczości, choć z ograniczeniami wynikającymi z bojkotu artystów i sytuacji politycznej po stanie wojennym. Współpraca pomiędzy środowiskiem satyryków a Telewizją Polską odbywała pod koniec dekady lat osiemdziesiątych we w miarę stabilnym układzie określonych form i autorów. Celem artykułu jest opis aktywności telewizji na polu widowisk satyryczno-kabaretowych w omawianym okresie, ze szczególnym uwzględnieniem roli środowiska studenckich kabaretów skupionych wokół przeglądu kabaretów „PAKA”, w przemianach oferty telewizyjnych audycji tworzonych przez twórców kabaretowych i satyryków. W tym celu analizie poddano statystyczne dane zastane oraz wypowiedzi twórców kabaretowych (zwłaszcza na grupie dyskusyjnej pl.rec.humor.kabaret) oraz publikatory przeglądów kabaretowych.

Zdaniem Ignacego S. Fiuta, w okresie będącym przedmiotem artykułu, utrzymała się z czasów PRL preferencja odbiorców dla tych elementów w kulturze, które mają charakter

ludyczny (filmy, seriale, kabarety, inne formy rozrywki wokally-muzycznej)¹. W opinii Andrzeja Magdonia, w zakresie zabawowych form obecnych w mediach od zawsze, po 1989 r. wystąpiły jednak w polskich środkach przekazu nowe zjawiska: treści ludyczne zajmują w nich coraz więcej miejsca (czasu); duch zabawy przenika do informacji i komentarza; taka postawa nadawcy wiąże się z charakterystycznym dla polskiego życia umysłowego upodobaniem do parodii, groteski, ironii – brania w żartobliwy „nawias ontologiczny” spraw, z którymi sobie nie radzimy².

W latach 1989 – 1998 dominującą pozycję na polskim rynku medialnym miała bezapelacyjnie Telewizja Polska (publiczna). Stało za nią doświadczenie, zaplecze techniczne, w miarę stabilne finansowanie i artyści. Konkurencja dopiero się tworzyła i raczej rzadko decydowała się na kosztowne produkcje własne, obarczone ryzykiem niepowodzenia u publiczności, co w przypadku stacji komercyjnych zawsze jest dotkliwsze. W pierwszych latach po 1989 r. ton nadawali artyści znani już z estrad i telewizji w okresie PRL. To im przypadały najważniejsze nagrody dla twórców telewizyjnych – „Wiktory”, co przedstawia zestawienie w tabeli 1.

Tabela 1. Laureaci nagród telewizyjnych dla twórców programów rozrywkowych w latach 1991-1998.

ROK	LAUREACI WIKTORÓW <i>/brak stałych kategorii; zestawienie zawiera twórców związanych z programami o charakterze satyryczno-kabaretowym/</i>	LAUREACI TELEKAMER <i>/kategoria: rozrywka/</i>
1991	Jerzy Kryszak, Andrzej Zaorski, Marcin Wolski	<i>/nie przyznawane/</i>
1992	Olga Lipińska Jerzy Wasowski, Jeremi Przybora /kat. SuperWiktor/	
1993	Olga Lipińska Jerzy Gruza /kat. SuperWiktor/	
1994	Wojciech Mann, Krzysztof Materna	
1995	Wojciech Mann, Krzysztof Materna	
1996	Jacek Fedorowicz	
	_*	
1997	Wojciech Młynarski /kat. SuperWiktor/	
1998	Olga Lipińska	Zygmunt Hajzer
* W 1997 r. Wojciech Mann i Krzysztof Materna otrzymali „Wiktory” w kategorii Talk show.		

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.telekamery.pl/laureaci.php>
i <http://mc.waw.pl/nowastrona/owiktorach.htm> (25.10.2012).*

Stopniowo zaczęły się też pojawiać w telewizji publicznej kabarety ze środowiska studenckiego, które musiały wypracować jakiś model współpracy z telewizją. Kabaret *Potem*, który jako jeden z pierwszych zespołów środowiska skupionego wokół krakowskiego Przeglądu Kabaretów „PAKA” zaistniał w telewizji, traktował media programowo z dużą

*Dr Łukasz Bład, Katedra Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, lblad@wsiz.rzeszow.pl.

¹ I. S. Fiut, *Polskie modele kultury*, „Zeszyty Prasoznawcze”, Kraków 1996, nr 3-4, s. 56 – 57.

² A. Magdoń, *Duch zabawy w mediach*, „Zeszyty Prasoznawcze” 1995, nr 3-4, s. 9.

rezerwą czy wręcz antypatią, przy czym – jak zapewniał lider zespołu – Władysław Sikora, nie było to zależne od uwarunkowań politycznych: „Politykę traktowałem zawsze z dystansem – te wszystkie różne, nawiedzone powody, dla których się nie występowało. My mieliśmy taką niechęć ludzką, nie polityczną do mediów”³. Wśród innych powodów Joanna Kołaczkowska z kabaretu *Potem* podawała brak kontroli nad emisjami powtórek, a przede wszystkim trudność oddania klimatu występu kabaretowego na żywo w przekazie telewizyjnym⁴. Z czasem kabaret ten przyjął praktykę kontrolowania większości etapów produkcji (scenopis, makiety scenografii, oświetlenie), co było źle odbierane przez ekipę producencką TVP⁵. Odpowiedzialny za scenariusz i reżyserię realizacji kabaretu *Potem* Sikora, przestrzegał inne kabarety: „Moim zdaniem TV zawsze spieprzy to, co może spieprzyć. (...) Ale! Kabarety powinny wyciągać jakieś wnioski. W TV mogą spieprzyć tylko wtedy, kiedy zostawia się im pole manewru. Jeśli każdy element występu pracuje dla kabaretu (skeczu), to cokolwiek pokazują, niewiele da się spieprzyć. TV przede wszystkim wyolbrzymia słabości. Na przykład: normalny widz (z sali) patrzy na główne postaci – a w TV z chęcią pokażą znużonego pianistę, biernego aktora drugoplanowego czy też jedyne smutnego widza na widowni. Jeżeli wszystko będzie dopracowane, to nawet telewizja tego nie spieprzy!”⁶. Tę wypowiedź można przyjąć za symptomatyczną dla stosunku wielu twórców środowiska kabaretowego wobec telewizji, która coraz częściej sięgała po artystów z kręgu pakowskiego.

Telewizja Polska pojawiła się na „PACE” już na samym początku lat dziewięćdziesiątych. Początkowo były to fragmentaryczne relacje w programach Krzysztofa Haicha z OTV Kraków. Na mocy werdyktu jurorów przeglądu z roku 1991, zaproszenie do nagrań w telewizji warszawskiej pod artystycznym nadzorem jury, otrzymały kabarety *Potem*, *Koń Polski*, *Natenczas*, *Taki* oraz pojedynek satyryków w składzie *Kabaret Uniwersytetu w Dniepropietrowsku*, *Teatr Błaznów* z Brna, kabaret *Koń Polski* i kabaret *Paka*⁷. Przegląd do telewizji szerzej wprowadziła Nina Terentiew, ugruntowując publiczny patronat telewizyjny nad tą imprezą (pierwsza pełna realizacja – z finałowego kabaretonu – miała miejsce w roku 1995).

Robert Górski tak wspomina początki telewizyjnej aktywności *Kabaretu Moralnego Niepokoju*: „Wtedy w Dwójce rządziła Nina Terentiew, której my i inne kabarety wiele zawdzięczamy. Laureat PAKI miał zagwarantowany godzinny program w telewizji i regularnie zapraszano go do udziału w najróżniejszych składankach. Nie mam wątpliwości, że rozkwit kabaretu w latach dziewięćdziesiątych to zasługa TVP”⁸. Ten związek „PAKI” z TVP 2 zacieśniał się, stwarzając młodym kabaretom, w pierwszych latach nowej rzeczywistości medialnej, właściwie jedyną okazję zaistnienia w telewizji. Można było pokazać się w relacjach z przeglądu lub zostać na nim wyłowionym do innych produkcji.

---

³ *Jestem palmiarz, mam szajbę. Z Władysławem Sikorą rozmawia Grzegorz Luterek*, „Czas Kultury” 1996, nr 6, s. 50.

⁴ Post: lola@kabaretpotem.art.pl, na internetowej grupie dyskusyjnej środowiska kabaretowego pl.rec.humor.kabaret, z 16.12.1999.

⁵ Post: lola@post.pl, na pl.rec.humor.kabaret, z 03.01.2004.

⁶ Post: „Wladek” cepelin@zg.onet.pl, na pl.rec.humor.kabaret.

⁷ *Informator: VIII Przegląd Kabaretów „PaKA '92”*, ACK Rotunda, Kraków 1992, s. 7.

⁸ R. Górski, *Jak zostałem premierem*, rozmowa M. Cieślaka, ZNAK, Kraków 2012, s. 69.

Równocześnie można było zaobserwować w środowisku kabaretowym dualizm postaw wobec telewizji – zwłaszcza na przełomie wieków. Z jednej strony dostrzegano jej ogromny potencjał promocyjny, z drugiej podnoszono liczne zastrzeżenia, poczynając od wspomnianego, negatywnego wpływu na atmosferę spektakli i przeglądów kabaretowych, podczas których programy były realizowane, a na mankamentach realizacyjnych kończąc. Zagadnienie relacji między środowiskiem kabaretowym, czy też poszczególnymi zespołami, a telewizją (*de facto* TVP 2) było jednym z najważniejszych, jeśli nie najważniejszym, z tematów dyskusji prowadzonych w łonie tego środowiska. Intensywność tej nieformalnej debaty nasilała się wraz ze wzrostem produkcji kabaretowej w telewizji w następnych latach, co znalazło odzwierciedlenie w publikacjach festiwalowych (foldery, programy) oraz na grupie dyskusyjnej pl.rec.humor.kabaret.

W przeprowadzonej przez organizatorów „PAKI” ankiecie z 1997 r., wśród wad przeglądu na pierwszym miejscu wskazano (głosami tylko uczestników konkursu) dominację telewizji. Jednak najczęściej podkreślanymi zaletami były: ciągłość imprezy oraz walory promocyjne i prestiżowe, wynikające w znacznej mierze z obecności TVP⁹.

Koncerty „Przeglądu Kabaretów PAKA” stały się doroczną, stałą pozycją TVP 2. Od 1996 r. transmitowany był na wakacjach (120 – 150 min. na żywo) „Festiwal Kabaretu” w Koszalinie. Wcześniej, od roku 1993, zaprezentowano szereg nieregularnie realizowanych programów monograficznych laureatów PAKI:

- „Pop Show” i „Pieśni z szynela” *Kabaretu Rafała Kmity*;
- Jednoosobowy kabaret *De-eR* Damiana Rogali;
- kabaret *Paka*,
- kabaret *Mumio* (2 programy);
- kabaret *Koń Polski* (kilka programów);
- kabaret *Potem* (wszystkie programy);
- kabaret *OT.TO* (zespół nie był laureatem „PAKI”, ale jako pierwszy z nowych kabaretów zdobył masową popularność i prezentował wiele programów).

TVP zaczęła także produkować „Turnieje Satyryków” i programy tematyczne z udziałem kabaretów pakowskich np. „Miłość, przyjaźń i kabaret” (1997), czy „Parodie i parafrazy” – wiele jako koncerty „PAKI”.

Według wyników badań z końca 1995 r., widowiska kabaretowe i satyryczne stanowiły trzecią w kolejności pod względem czasu antenowego i sympatii widzów kategorię rozrywki w Telewizji Polskiej. W ciągu tygodnia, więcej tego typu audycji było w TVP 2, natomiast w TVP 1 dwukrotnie częściej niż w TVP 2 pojawiały się one w *prime time*’ie, charakteryzując się większym zróżnicowaniem, realizacyjnym rozmachem i oglądalnością. Widowiska o charakterze kabaretowo-satyrycznym emitował także Polsat, ale poza czasem najlepszej oglądalności. Szczegółowe dane liczbowe prezentuje tabela 2.

---

⁹ M. Wujas, *Ankieta na temat XIII Przeglądu PaKA*, w: *Biuletyn Warsztatów Kabaretowych „Pakacje ’97”*, ACK Rotunda, Kraków 1997, s. 5.

Tabela 2. Struktura rodzajowo-gatunkowa ogólnopolskich programów telewizyjnych, nadanych w okresie 2 – 8 grudnia 1995 r. (wyniki ogólne dla badanego okresu i dla prime time’u w tym okresie).

KATEGORIA PROGRAMU	TVP 1 minuty (%)	TVP 1 minuty (%)	Polsat minuty (%)
Program ogółem	8105 (100)	7320 (100)	6905 (100)
Rozrywka ogółem	2090 (25,8)	2325 (31,8)	4545 (65,8)
w tym:			
film/serial	1280 (15,8)	800 (11,0)	2835 (41,0)
muzyka	265 (3,3)	405 (5,5)	430 (6,2)
quizy/gry/turnieje	105 (1,3)	485 (6,6)	335 (4,8)
talk-show	90 (1,1)	50 (0,7)	140 (2,0)
kabaret/widowisko satyryczne	160 (2,0)	250 (3,4)	565 (8,2)
sport	190 (2,4)	335 (4,6)	240 (3,5)
Twórczość artystyczna (teatr, film/serial, muzyka poważna/opera, literatura/plastyka)	990 (12,2)	1460 (19,9)	180 (2,6)
W GODZINACH 19-23			
Rozrywka ogółem	405 (24,1)	665 (39,5)	1295 (77,1)
w tym:			
film/serial	150 (8,9)	280 (16,7)	1210 (72,0)
muzyka	-	50 (3,0)	50 (3,0)
quizy/gry/turnieje	-	215 (12,8)	-
talk-show	35 (2,1)	50 (3,0)	25 (1,5)
kabaret/widowisko satyryczne	80 (4,8)	40 (2,4)	-
sport	140 (8,3)	30 (1,8)	10 (0,6)
Twórczość artystyczna (teatr, film/serial, muzyka poważna/opera, literatura/plastyka)	350 (20,9)	210 (12,5)	-
W tabeli pominięto pozostałe kategorie: informacje, publicystyka, programy dziecięce i młodzieżowe. [wyróżnienie kategorii kabaret/widowisko satyryczne – Ł. B.]			

Zródło: M. Mrozowski, Kultura w telewizji publicznej: dylematy misjonarza, „Zeszyty Prasoznawcze”, Kraków 1996, nr 3-4, ss. 77 – 79.

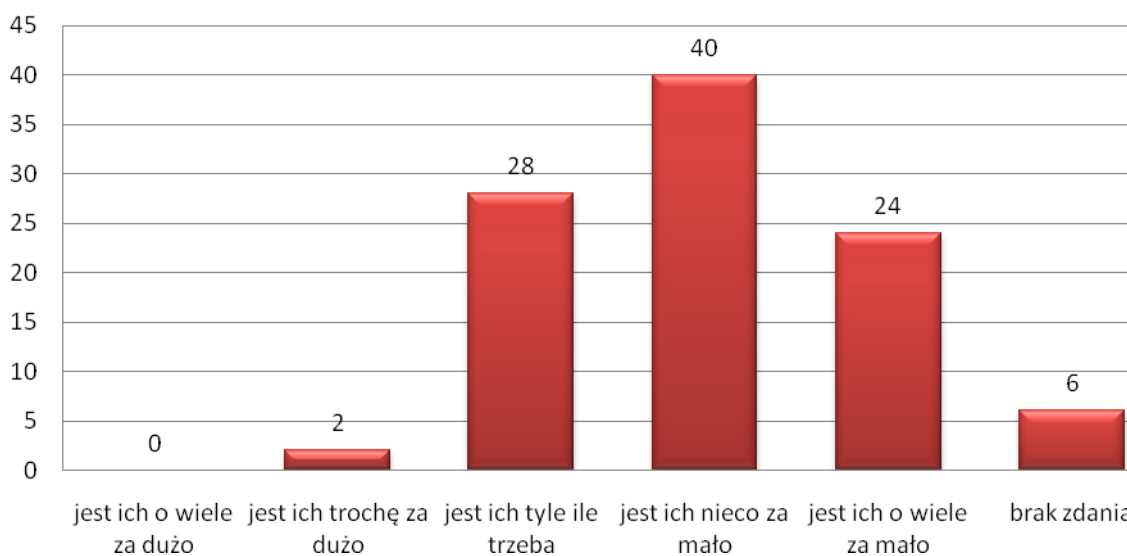
Oceniając pozycję satyry telewizyjnej, autor powyższej analizy M. Mrozowski, stwierdzał, że „popyt na ten gatunek jest duży, ale żaden z programów zbytnio nie rozpieszcza (czy raczej rozśmiesza) swoich widzów i w obu [programach TVP – Ł. B.]

zajmuje ona stosunkowo niewiele czasu. (...) Tendencją niewątpliwie pozytywną jest dążenie obu programów TVP do rozwijania różnych form widowiska satyrycznego, odpowiadających różnym rodzajom satyry oraz różnym gustom i odmianom poczucia humoru. Zapewne w stopniu dalekim od doskonałości i wciąż poniżej możliwości telewizji publicznej, ale przynajmniej niektóre z nadawanych w obu programach TVP audycji satyrycznych odgrywają ważną rolę kulturotwórczą: ośmieszając ludzkie przywary – rozwijają wrażliwość moralną, kpiąc z absurdów społecznych – bronią zdrowego rozsądku, szydząc z zadufanej ignorancji – kultywują cnoty duchowe, karykaturyzując polityków – obnażają ich małostkowość.

Nie do przecenienia jest rola satyry w ochronie języka polskiego, choć tu akurat TVP nie ma ostatnio szczególnych osiągnięć. Mimo zatem uczucia niedosytu, zwłaszcza gdy idzie o satyrę społeczną, dorobek TVP SA w produkcji różnych audycji satyrycznych zasługuje na pozytywną ocenę i jest zasadniczo zbieżny z zadaniami nadawcy publicznego, pod względem zaś wartości czysto rozrywkowych, stanowi silną konkurencję dla nadawcy komercyjnego, który dopiero próbuje swoich sił w tej dziedzinie rozrywki”¹⁰.

Te obserwacje znalazły potwierdzenie w wynikach badania OBOP z 1996 r., (przedstawionych na poniższych wykresach), wskazujących na wyraźnie większe zapotrzebowanie telewidzów na programy satyryczne zawierające krytyczny żart.

Wykres 1. Rozkład odpowiedzi na pytanie „Czy w telewizji publicznej jest dużo czy mało programów satyrycznych, zawierających krytyczny żart?” (1996 r.; w %).

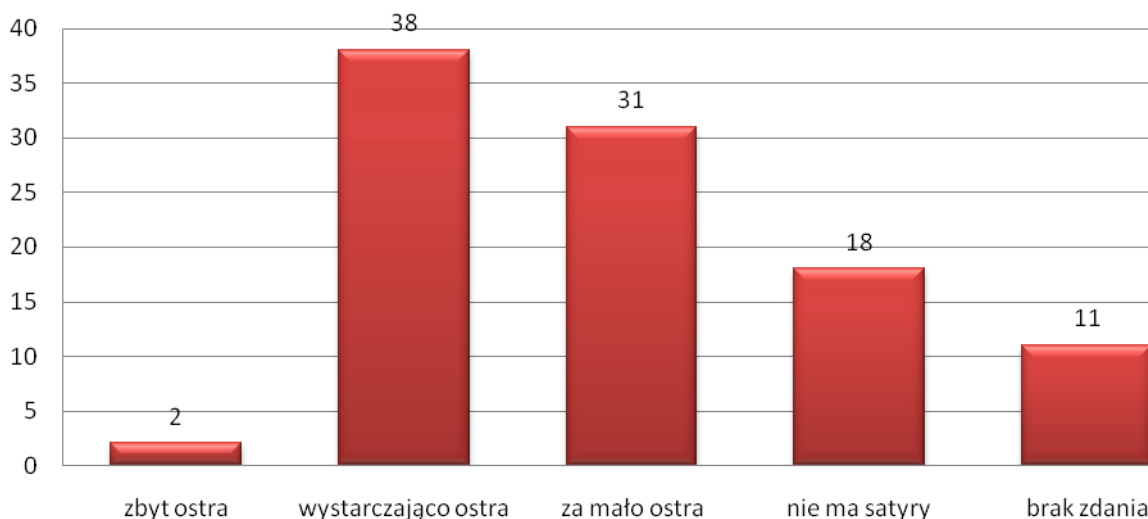
Źródło: OBOP, *Czy lubimy dowcipy? Poczucie humoru Polaków, badanie z września 1996 r., komunikat 089/1996* (z 10.1996); <http://www.obop.pl/archive-report/id/632> (22.12.2011)¹¹.

¹⁰ M. Mrozowski, *Kultura...*, s. 84-86.

¹¹ Poczucie niedosytu programów satyrycznych jest proporcjonalne do wykształcenia (od 47% wśród osób z wykształceniem podstawowym do 76% z wyższym) i wielkości miejsca zamieszkania (od 54 % wśród mieszkańców wsi, do 72% mieszkańców średnich i dużych miast).

Jeśli chodzi o opinie badanych przez OBOP, jak można zobaczyć na wykresie 2, 40% respondentów uważało, że satyra w TVP jest wystarczająco ostra lub zbyt ostra, natomiast 31%, że za mało ostra, a 18%, że w ogóle nie ma satyry.

Wykres 2. Opinie o satyrze w TVP (1996 r.; w %).

Źródło: OBOP, *Czy lubimy dowcipy? Poczucie humoru Polaków, badanie z września 1996 r., komunikat 089/1996 (z 10.1996); <http://www.obop.pl/archive-report/id/632> (22.12.2011).*

Na początku lat dziewięćdziesiątych wielką popularność zdobył cykl „Polskie ZOO” Marcina Wolskiego, będący komentarzem politycznym opartym na zasadach szopki. Program był oceniany jako dworski w stosunku do Lecha Wałęsy. Kontynuacjami były „Akropoland” i „Satirical Fiction”. TVP produkowała także obyczajowe cykle studyjne: „Zulu Gula”, „Magazynio”, „KOC – Komiczny Odcinek Cykliczny” (1995 – 2000) oraz – z udziałem publiczności – „Marzenia Marcina Dańca”. Za satyryczny był uznawany także talk show „MdM, czyli Mann do Materny, Materna do Manna” (1994 – 2001). Nieregularnie pojawiały się „Spotkania z Balladą” i „Kabaret Olgi Lipińskiej”. Dużym powodzeniem cieszył się także „Dziennik Telewizyjny” J. Fedorowicza. Programy te musiały konkurować z coraz bardziej zróżnicowanymi gatunkowo programami rozrywkowymi.

Tabela 3. Struktura programu telewizyjnego (Programu 1) Telewizji Polskiej w losowo wybranych tygodniach kolejnych dekad (obliczenia na podstawie zapowiedzi programu w prasie).

KATEGORIA / ROK	1958	1969*	1979	1988	2002
ROZRYWKA NIEFIKCYJNA	23	11	11	7	6
ROZRYWKA FIKCYJNA	22	39	29	37	40
PROGRAMY DLA DZIECI	21	17	18	13	13
INFORMACJA (DTV)	10	12	17	12	8

SPORT	9	6	6	4	7
KULTURA WYSOKA	8	7	7	5	2
EDUKACJA	4	3	4	12	4
PUBLICYSTYKA	3	3	8	10	20
Wartości to procent całej oferty programowej. * zgodnie ze źródłem, nie sumuje się do 100%					

Źródło: K. Pokorna-Ignatowicz, Telewizja w systemie politycznym i medialnym PRL. Między polityką a widzem, Wyd. UJ, Kraków 2003, s. 365.

Powyższa tabela zestawia udział poszczególnych kategorii audycji w całości programu TVP1 na przestrzeni lat. Wyraźna jest tendencja malejąca rozrywki niefikcyjnej i znaczny udział rozrywki fikcyjnej. Trzeba jednak pamiętać o dużej pojemności gatunkowej tych kategorii, widowiska kabaretowo-satyryczne są tylko ich częścią. Po 1989 r. na tym polu swoją aktywność – jak już wspomniano – rozwinął Program 2 telewizji publicznej oraz (w pewnym stopniu) kanały komercyjne.

Produkcja programów kabaretowych lub satyrycznych w stacjach komercyjnych była jednak stosunkowo niewielka. Audycjami tego typu zainteresował się początkowo Polsat, dwukrotnie pokazując kabareton z Opolą. Z czasem stacja ograniczyła się do studyjnego, cotygodniowego programu Tadeusza Drozdy „Dyżurny Satyryk Kraju” (1995 – 2001), z doraźnym komentarzem bieżących wydarzeń. W Polsat 2 emitowano dużą liczbę powtórek, niskiej jakości programy takie jak „Superstar” Jacka Ziobry (laureata „PAKI”) oraz „Junior” Jerzego Petersburskiego juniora. W 1998 r. HBO zrealizowało pierwsze odcinki „HBO na Stojaka”.

W omawianym okresie miał miejsce interesujący proces rozwoju nowych form rozrywki w telewizji. Kabaret i satyra były prezentowane przede wszystkim przez Telewizję Polską, w której coraz istotniejszą rolę odgrywała współpraca z środowiskiem młodych, wywodzących się z nurtu studenckiego kabaretów skupionych wokół krakowskiej „PAKI”. W latach następnych nurt ten zdobył na polu telewizyjnych programów kabaretowych pozycję dominującą.

Literatura

- Fiut I. S., *Polskie modele kultury*, „Zeszyty Prasoznawcze”, Kraków 1996, nr 3-4, ss. 56 – 57.
Górski R., *Jak zostałem premierem*, rozmowa M. Cieślaka, ZNAK, Kraków 2012.
Informator: VIII Przegląd Kabaretów „PaKA’92”, ACK Rotunda, Kraków 1992, s. 7.
Jestem palmiarz, mam szajbę. Z Władysławem Sikorą rozmawia Grzegorz Luterek, „Czas Kultury” 1996, nr 6, s. 50.
Magdoń A., *Duch zabawy w mediach*, „Zeszyty Prasoznawcze” 1995, nr 3-4, ss. 7 – 16.
Mrozowski M., *Kultura w telewizji publicznej: dylematy misjonarza*, „Zeszyty Prasoznawcze”, Kraków 1996, nr 3-4, ss. 73 – 94.
Pokorna-Ignatowicz K., *Telewizja w systemie politycznym i medialnym PRL. Między polityką a widzem*, Wyd. UJ, Kraków 2003.
Wujas M., *Ankieta na temat XIII Przeglądu PaKA*, „Biuletyn Warsztatów Kabaretowych »Pakacje’97«”, ACK Rotunda, Kraków 1997, s. 5.

Netografia

OBOP, *Czy lubimy dowcipy? Poczucie humoru Polaków*, badanie z września 1996 r., komunikat 089/1996 (z 10.1996); <http://www.obop.pl/archive-report/id/632> (22.12.2011).

<http://www.telekamery.pl/laureaci.php>

<http://mc.waw.pl/nowastrona/owiktorach.htm> (25.10.2012).

Abstract

Cabaret and satirical programmes in Polish Television 1989 – 1998

The article concerns the changes taking place in television entertainment programming segment. After 1989, the television market in Poland has been demonopolized and developed dynamically. Public television and commercial stations competed in meeting the growing needs of the audience for the new programs, including entertainment. In discussed period, the most important role was played by TVP, but also Polsat stressed its presence. More and more artists from the student movement cabaret also started to play a significant role (usually gathered around Crakow "PAKA"). They suggested that new forms and thematic fields in cabaret and satirical programmes

Keywords: cabaret, political satire, polish television
